

ВІСНИК ЦЕНТРУ®

Ділове середовище в Україні: до і після 2008 року

Чого чекати підприємцям в Україні від 2008 року? Якими були умови для бізнесу 2007 року і чи є підстави для змін 2008 року? Про реалії українського ділового середовища ми поцікавилися в економіста МЦПД Ганни Чередниченко

МЦПД: Ганно, якими були тенденції в розвитку бізнесу 2007 року?

Ганна Чередниченко: На мій погляд, 2007 рік був вдалим для бізнесу. Швидко розвивався і малий, і середній, і великий бізнес, динамічно зростала більшість галузей економіки. Тобто сприятливими були умови для розвитку практично всіх підприємств. Один із найпотужніших чинників цього – швидкий розвиток внутрішнього ринку. Завдяки цьому мали й матимуть змогу розвиватися не лише великі експортно-орієнтовані підприємства, а й малі та середні фірми, здебільшого спрямовані на задоволення внутрішнього попиту населення та бізнесу. Загалом зростання внутрішнього ринку сприятливе для економічного розвитку, адже робить економіку стійкішою до зовнішніх шоків.

МЦПД: Чи можна кількісно оцінити, наскільки 2007 рік був успішним для бізнесу?

Г.Ч.: Так, є низка показників, за якими оцінюють “самопочуття” бізнесу. Гадаю, варто наголосити на тому, що 2007 року швидко зростали інвестиції в основний капітал. За нашою оцінкою, валове нагромадження основного капіталу зросло на 23% – це найвищий показник за всі роки існування економіки незалежної України. Високі темпи інвестування свідчать про те, що підприємці бачать перспективи розвитку своїх виробництв, сподіваються на високий попит на їхню продукцію, намагаються поліпшувати технології виробництва, аби бути конкурентоспроможними.

МЦПД: Підприємства яких галузей інвестували найактивніше?

Г.Ч.: Підприємства практично всіх галузей продемонстрували високу інвестиційну активність. Вираженою тенденцією 2007 року було суттєве прискорення порівняно

з попереднім роком інвестицій в основний капітал у промисловості. У цій сфері інвестиції збільшилися приблизно в півтора рази в реальному вимірі. Це було зумовлено і тим, що підприємства прагнули підвищити свою конкурентоспроможність, модернізуючи виробництво (адже в промисловості основні фонди дуже зношені), і тим, що існувала потреба в розширенні потужностей, оскільки попит на промислову продукцію на внутрішньому та зовнішньому ринку зростає.

МЦПД: Які зараз основні перешкоди для розвитку бізнесу?

Г.Ч.: Окрім традиційних проблем, таких як недосконалість регуляторного середовища, низька передбачуваність державних рішень, брак якісної інфраструктури, 2007 року багато підприємств зіткнулися з досить-таки незвичною для української економіки проблемою – браком робочої сили. Ідеться про те, що на низку спеціальностей дуже складно знайти кваліфіковану робочу силу і її залучення надзвичайно дороге для підприємств. У такій ситуації фірмам часто доводиться винаймати людей, яким бракує необхідної освіти та навичок. Відповідно, треба витратити час і кошти на навчання такої робочої сили, а оскільки підприємства не завжди можуть собі це дозволити, подекуди вони змушені змиритися з низькою якістю послуг своїх нових працівників.

МЦПД: Чи може держава якось зарадити цій проблемі?

Г.Ч.: Так, звісно, держава може й повинна шукати способи вирішення цієї проблеми, адже зрештою вона відіб'ється на якості та темпах економічного зростання країни. Один з основних чинників незбалансованості ринку праці – стан освіти, що її надає держава: підготовка фахівців за своєю якістю та структурою зараз багато в чому не відповідає потребам економіки. Якщо

така ситуація триватиме довго, це стане суттєвим гальмівним чинником для розвитку бізнесу. Гадаю, підприємцям і державі треба кооперуватися для вирішення цієї проблеми. Мінімум з допомогою фахівців зі сфери бізнесу держава могла б спробувати розробити реалістичні прогнози щодо попиту та пропозиції на ринку праці і, відповідно, скоригувати структуру підготовки фахівців. Вочевидь, треба також створювати стимули для студентів і викладачів тих спеціальностей, які непопулярні нині, але з високою імовірністю будуть популярними через кілька років.

МЦПД: Чи поліпшилося регуляторне середовище для бізнесу 2007 року?

Г.Ч.: Докорінних змін не відбулося, хоча поступ є: держава робила кроки для поліпшення дозвільної системи та системи державного нагляду, є ініціативи щодо вдосконалення регулювань у сферах ліцензування, стандартизації та сертифікації. Загалом зміни відбуваються набагато повільніше, аніж того очікує бізнес. Тимчасом як економіка стрімко збільшується, прогресує й ускладнюється і “ціна” прогагин у регуляторному середовищі, активність держави щодо його реформування суттєво не зростає.

МЦПД: Які тенденції будуть ключовими в розвитку бізнесу 2008 року?

Г.Ч.: Вважаю, загалом збережуться, а подекуди й посиляться потужні тенденції 2007 року: жвавий розвиток та оптимістичні очікування бізнесу, динамічне інвестування, високий попит на робочу силу. Додатковим стимулом для зростання буде початок підготовки до Євро-2012. Водночас ми не прогнозуємо, що держава наважиться на перетворення, які могли б суттєво поліпшити ділове середовище. ■

За додатковою інформацією звертайтеся, будь ласка, до економіста МЦПД Ганни Чередниченко за телефоном (044) 484-44-00 чи електронною поштою hcherednychenko@icps.kiev.ua.

Програма стипендій LGI вчить аналізувати державну політику

У рамках проекту Програма стипендій LGI у сфері публічної політики для російськомовних експертів 2006/2007 років вийшов збірник "Децентралізація в дії: п'ять прикладів з країн СНД". У публікації стипендіати, які брали участь у проекті, аналізують державну політику своїх країн і пропонують рекомендації щодо її поліпшення

Програма стипендій LGI

Міжнародний центр перспективних досліджень уже другий рік поспіль координує проект Програма стипендій LGI у сфері публічної політики для російськомовних експертів, який фінансується Ініціативою реформування місцевого самоврядування й державних послуг Інституту відкритого суспільства (OSI) (Будапешт).

Мета цієї програми – підвищення кваліфікації молодих російськомовних фахівців, які вивчають питання управління у сфері аналізу державної політики й ухвалення рішень на місцевому та регіональному рівнях. Таким чином LGI намагається підтримати практичне реформування політики в регіоні.

Програма стипендій LGI на 2006/2007 роки тривала впродовж 12 місяців і складалася з двох інтенсивних групових семінарів, присвячених написанню ефективних записок з аналізу політики та проведення процесу лобювання.

Стипендіатів було обрано з п'яти країн пострадянського простору. Серед них були: два державні службовці українського Міністерства фінансів, три аналітики й керівники проектів із неурядових організацій Вірменії, Казахстану й Киргизії, а також дослідник з Ростовського університету (Росія).

Аналіз державної політики

Аналіз державної політики – системне порівняння й оцінка варіантів, що пропонуються політикам для вирішення соціальних проблем – був слабо розвинений у Радянському Союзі, особливо на місцевому рівні.

Сильна вертикаль державної влади не була зацікавлена в розвитку аналізу державної політики. Доступна інформація про місцеві соціальні й економічні проблеми була недостовірною й часто перекрученою. Нарешті, замість серйозних дебатів усередині керуючої партії практикувалася показова дискусія.

Від початку 90-х років ситуація з аналізом державної політики повільно змінюється на краще. Однак дисципліна, що вивчає процеси державної політики, досі не інтегрована в освіту і навчання державних службовців у більшості країн пострадянського простору.

У цьому контексті дослідження, представлені в цьому збірнику стажерами, є інноваційним продуктом, який може стати корисним і для дослідників, і для практиків державної служби.

Стипендіати рекомендують...

Перша праця, написана Артуром Айвазовим з Вірменії, акцентує увагу на проблемі розвитку невеликих міст, а також необхідності активізації національним урядом ефективнішої політики в цій сфері.

Автор аналізує проблеми впровадження наявної державної політики сприяння співпраці між муніципалітетами. Покладаючись на міжнародний досвід, а також досвід спілкування з муніципальними лідерами, він пропонує рекомендації щодо посилення правової бази для такої співпраці й надання стимулів для муніципалітетів у цьому сенсі.

У Казахстані Марія Горохова також вивчає проблеми невеликих міст, але постійно стикається з варіативністю державної політики. Країна величезна, а населені пункти занадто віддалені один від одного, щоб об'єднувати свої зусилля або співпрацювати.

Що більше, інститут місцевого самоврядування сам собою слабо розвинений, особливо на рівні маленьких містечок. Рекомендації автора полягають у зміцненні автономії невеликих міст, які мають створити передумови для їхнього економічного й соціального відродження.

Маматкаліл Разаєв фокусує свою увагу на питанні публічних консультацій у процесі прийняття рішень місцевими органами влади в Киргизії. Він наполягає, що прихильність держави до ідеї сильного місцевого самоврядування сама собою не

принесе плоди без заохочування активнішої участі громадян у процесі прийняття рішень.

На цей момент у місцевій владі немає ані ефективної законодавчої бази, ані практичних інструкцій, які дали б змогу активізувати участь громадян. Автор пропонує докладні рекомендації щодо організації публічних консультацій на практиці.

У колишньому Радянському Союзі не знайдеш міста, яке не потерпає від серйозних проблем з інвестуванням у муніципальну інфраструктуру. Цим питанням зайнялася Анна Єрмішіна з Ростова-на-Дону, як приклад взявши ростовську кризу в керуванні водопостачанням. Вона висуває ідею створення консультативної структури, яка, на її погляд, зможе використовувати свої повноваження, враховуючи думки всіх зацікавлених сторін.

Катерина Зубанова і Олексій Жак з України вивчали проблему узгодження процесів планування місцевих або регіональних органів влади з наявними бюджетними можливостями.

Традиційні процеси планування в радянський і пострадянський час чиновники й громадськість сприймали зі скептицизмом, оскільки до уваги не бралися ресурси. Модна останнім часом розробка стратегій розвитку місцевого або регіонального рівнів зараз саме стикається з цією проблемою. Обидва автори – працівники Міністерства фінансів України, – застосовуючи свої знання й кращі міжнародні практики, пропонують методологію, відповідно до якої виконання стратегії розвитку повинно перетинатися з плануванням бюджету на рік або навіть більше. ■

Повну версію документа ви можете завантажити на інтернет-сторінці <http://www.icps.com.ua/doc/LGI%20Fellowship%20Report%20RUS.pdf>.

2006 року LGI започаткувала свою першу стипендію для російськомовних експертів. У програмі стажування можуть брати участь громадяни колишніх радянських республік, окрім країн Балтії. Невдовзі буде оголошено наступний конкурс програми на 2008–2009 роки. За додатковою інформацією звертайтеся, будь ласка, до керівника проекту Ольги Шумило за телефоном (044) 484-44-00 чи електронною поштою oshumylo@icps.kiev.ua.

вісник центру є щотижневою публікацією Міжнародного центру перспективних досліджень, що розповсюджується електронною поштою. Якщо ви хочете бути внесеним до списку розсилання бюлетеня, надішліть інформацію про себе на адресу marketing@icps.kiev.ua, тел. (044) 484-4410, факс (044) 484-4402. Архів **вісника центру** зберігається за адресою <http://icps.com.ua/publications/nl.html>. Редактор **вісника центру** Ольга Львова (olvova@icps.kiev.ua), тел. (044) 484-4400. За умови цитування посилання на бюлетень обов'язкове.